

ЛІТЕРАТУРА

1. *Богущ А. М.* Українське народознавство в дошкільному закладі : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. / А. М. Богущ, Н. В. Лисенко. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Вища шк., 2002. – 408 с.
2. *Дитячий фольклор* / [упор. Г. В. Довженок]. – К. : Наукова думка, 1984. – 471 с.
3. *Колискові пісні* / [за ред. Г. С. Сухобрус, Й. Ю. Федаса]. – К. : Музична Україна, 1973. – 207 с.
4. *Ланенкова О.* Добрий друг – казка, або усна народна творчість як виховний засіб / О. Ланенкова // Обдарована дитина. – 2013. – № 10. – С. 28–30.
5. *Рибцун О.* Казка вчить добра і правди / О. Рибцун // Дошкільне виховання. – 2005. – № 12. – С. 16–17.
6. *Сухомлинський В. О.* Твори : у 5 т. / В. О. Сухомлинський. – Т. 5. – К. : Рад. шк., 1999. – 676 с.
7. *Тлумачний словник української мови* / [за ред. В. С. Калашника]. – 2-е вид. – Х. : Прапор, 2005. – 992 с.
8. *Ушинський К. Д.* Вибрані педагогічні твори : у 2 т. / К. Д. Ушинський. – Т. 2. – К. : Рад. шк., 1983. – 359 с.
9. *Франко І. Я.* Твори : у 50 т. – Т. 26. / І. Я. Франко. – Т. 26. – К. : Наук. думка, 1981. – 400 с.

Стаття надійшла 24.04.2014 р.

УДК 372.882

Наталія СКОМОРОВСЬКА

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

У статті йдеться про необхідність розвитку критичного мислення учнів; обґрунтовано актуальність даного питання для сучасної освіти, його практична цінність для вчителя-словесника. Проаналізовані останні дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, подано власне визначення поняття "критичне мислення", висвітлені основні шляхи його розвитку; запропоновані різні прийоми та види роботи, за допомогою яких словесник може формувати необхідні для критичного мислення вміння. На практичних прикладах показано використання навчальних завдань, які дозволяють учителю формувати у школярів вміння працювати з художніми текстами та додатковою літературою, будувати на основі аргументів та фактів власну думку, обґрунтовувати її у ході дискусії.

Ключові слова: критичне мислення, методи, прийоми, види роботи.

В статті йде про необхідність розвитку критичного мислення учнів, обґрунтовано актуальність даного питання для сучасної освіти, його практична цінність для вчителя-словесника. В роботі проаналізовані останні дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, дано визначення поняття "критичне мислення", висвітлені основні шляхи його розвитку; запропоновані різні прийоми та види роботи, за допомогою яких словесник може формувати необхідні для критичного мислення вміння. На практичних прикладах показано використання навчальних завдань, які дозволяють учителю формувати у школярів вміння працювати з художніми текстами та додатковою літературою, будувати на основі аргументів та фактів власну думку, обґрунтовувати її у ході дискусії.

ные пути его развития, предложены различные приемы и виды работы, с помощью которых учитель может формировать необходимые для критического мышления умения. На практических примерах показано использование учебных заданий, которые дают возможность учителю формировать у школьников умение работать с художественными текстами и дополнительной литературой, строить на основе аргументов и фактов собственное мнение.

Ключевые слова: критическое мышление, методы, приемы, виды деятельности.

The article deals with the need to develop critical thinking, justified the relevance of this issue for modern education and its practical value to the language and literature teacher. The paper reviewed recent studies of domestic and foreign scholars presented their own definition of "critical thinking". The basic ways of development proposed various techniques and types of work for which the philologist can form required for critical thinking skills. In practical examples illustrate the use of learning objectives that enable the teacher to form students the ability to work with a literary text and additional literature, build on the arguments and facts opinion, justify it, and if necessary, to defend the discussion.

Keywords: critical thinking, methods, techniques, types of work.

Мета: висвітлити основні шляхи розвитку критичного мислення старшокласників на уроках української літератури.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Зміни в соціумі породжують нові вимоги до навчання, сучасна школа активно реагує на всі виклики суспільства. Одна з характерних його ознак – інформатизація. Інформаційне поле є доволі широким і охоплює різноманітні канали зв'язку: книги, газети, телебачення, Інтернет тощо. Спостерігаємо також активний процес глобалізації, інтегрування країни в загальний світовий освітній, культурний, економічний простір. Наше століття – це розвиток і впровадження нових технологій, автоматизація різних ділянок роботи, пошук нових способів вирішення глобальних проблем людства. Відповідно виникає необхідність у формуванні тих основних компетенцій, які дадуть можливість молодій людині не загубитися в сучасному світі, реалізувати свій потенціал, стати лідером та досягнути успіху. Це, перш за все, вміння швидко і всебічно аналізувати нову інформацію, визначати рівень їх компетентності, генерувати та втілювати ідеї, створювати конкурентоздатний продукт і цікаво його представляти. Формування таких умінь у школі забезпечить якісно новий підхід до навчального процесу, використання технології та методик, що зорієнтовані на активне освоєння дитиною всіх елементів пізнавальної діяльності, розвиток критичного мислення.

Цілі статті: розкрити поняття "критичне мислення", показати оптимальне поєднання навчальних методів та прийомів, які допоможуть словеснику розвивати критичне мислення учнів.

Питанням розвитку критичного мислення займаються вже не один рік відомі науковці, педагоги, учителі-практики: П. Блонський, В. Болотов, Т. Воропай, Н. Вукіна, О. Іванова, О. Кочерга, В. Кушнір, Т. Олійник, В. Погребенник, Є. Полат, О. Пометун, С. Романова, М. Скаткін, І. Слободянюк, В. Теплов, Л. Терлецька, С. Терно, О. Туманцева, О. Тягло, Т. Хачумян, Дж. Дьюї, Д. Кластер, А. Кроуфорд, К. Мередіт, С. Метью, Р. Пауль, Р. Пол, К. Поппер, С. Стернеберг, Д. Стіл, Ч. Темпл, Д. Халперн та інші. Вони пропонують свої визначення критичного мислення та можливі шляхи його розвитку. Узагальнюючи різні підходи щодо розуміння сутності та змісту даного поняття, можемо сказати, що критичне мислення у педагогіці розглядається як мислення індивідуальне, що передбачає самостійні висновки на основі глибокого й усебічного аналізу інформації, та соціальне, коли кожна думка перевіряється й обґрунтовується, якщо нею діляться з іншими.

Зарубіжні та вітчизняні науковці запропонували свої методики та технології, але практичної системи рекомендованої для розвитку критичного мислення на

Катерини можна сприймати неоднозначно. Дівчина, безумовно, заслуговує на співчуття, але водночас можна засудити її надмірну довірливість, дитячу наївність і відсутність відповідальності. Такі слова вчителя спонукають учнів поновому подивитися на вже звичний образ, сформулювати свою думку, і в майбутньому не йти за стереотипами, а самостійно аналізувати, досліджувати, порівнювати й синтезувати матеріал.

Добре підготовлена проблемна лекція пробуджує мисленнєву діяльність школярів, бажання самостійно осмислити матеріал. Слід пам'ятати про послідовність його викладу. Нова інформація має мати тісні взаємозв'язки з попереднім матеріалом, що дозволить учням сприймати літературу як певний неперервний процес.

Важливе значення для розвитку критичного мислення має евристична бесіда. Таким чином відбувається активний обмін думками, діти вчаться давати відповіді на різноманітні, різнорівневі запитання, ставити їх. Метод евристичної бесіди сприяє розвитку самостійної думки вихованців, умінню робити з прочитаного власні висновки. Така бесіда повинна спрямовуватись на аналіз, пошук аналогій, порівняння. Високу її ефективність забезпечують запитання, що мають проблемний характер. Старшокласники вже можуть брати участь у про-

єнтувати учнів на діалог, постійну співпрацю. Це дає можливість кожному школяреві спробувати себе в ролі вчителя. Діти мають не тільки вдало підібрати матеріал, цікаво його подати, а й продумати систему завдань чи запитань для перевірки. Тільки тоді кожен учень зможе зрозуміти, чи була результативною його робота.

Для прикладу, повідомлення учнів у 9 класі про роль і місце літератури в житті нації може супроводжуватися контрольними запитаннями того, хто виступає, до однокласників:

- Жодне із століть української історії не можна назвати комфортним, сприятливим для митця. З якими суспільно-соціальними та національними викликами зустрілися письменники у VII–XIX ст.?

- Яка тематика переважає у творах письменників VIII–XIX ст.?

- Які жанри представлені у творчості письменників І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненки, Т. Шевченка, Л. Глібова, Марка Вовчка, П. Куліша?

Кожен учень, який представляє своє повідомлення, готує запитання та завдання, удосконалює ораторські здібності, розвиває мовлення та мислення.

Навчальні методи передбачають наявність певних прийомів та видів роботи. Для розвитку критичного мислення слід звернути увагу на такі:

Прийоми і види роботи

Індивідуальне читання з системою позначок	Коментоване читання з визначенням ключових фраз та записом власних міркувань	Діалог. Побудова системи запитань	Групування	Порівняльний аналіз	Написання творчих робіт (вірші, міні-твори, рецензії, анотації, листи до автора, есе тощо)
---	--	-----------------------------------	------------	---------------------	--

урках української літератури ще не було.

Виклад основного матеріалу. Методика розвитку критичного мислення завжди буде коригуватися відповідно до предмета. На уроці української літератури слід добре продумати поєднання різних методів і прийомів. Так, метод лекції сприятиме розвитку критичного мислення тільки тоді, коли вчитель у своєму повідомленні логічно й послідовно розкриє певну проблему, порушену в літературному творі, запропонує алгоритм обговорення, навчить учнів працювати з матеріалом. Щоб зацікавити їх повідомленням, педагог має обирати проблеми життєво цікаві й актуальні. Допоможе також лекція, у ході якої вчитель пробудить у дітей схильність до сумнівів. Так, аналізуючи твір Т. Шевченка "Катерина", словесник пояснює, що образ

блемно-пошуковому діалозі. Під час бесіди на уроці української літератури вони обговорюють сюжет, проблематику, образи, питання з теорії літератури, аналізують твір як явище мистецтва. Учитель бачить рівень розуміння дітьми нового матеріалу.

Для розвитку критичного мислення особливу увагу слід приділити практичним методам роботи, використовувати на уроках літератури інтерактивні форми. Тоді учень стає суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і власної освіти та розвитку. Саме так розвиваються навички самоаналізу та самоконтролю.

Інтерактивні форми можна застосовувати під час вирішення певних проблемних ситуацій, організовуючи роботу як пошук відповідей на питання, ори-

Усі ці прийоми та види роботи при правильному використанні можуть допомогти вчителю розвивати критичне мислення учнів.

Для ознайомлення з біографією письменника словесник може застосовувати прийом критичного читання. Щоб зрозуміти автора, пізнати особливості його світосприймання, старшокласники повинні уважно вчитуватися в кожен рядок біографії, розмірковувати над фразами. Результатом може бути інформативне групо, яке учень складає, вибираючи з тексту основні, ключові поняття. Для прикладу, вивчаючи біографію М. Хвильового, діти мають звернути увагу на такі важливі речі:

- письменник-романтик за світосприйняттям;
- позиціонував себе як "український

комуніст", хоча ці два поняття несумісні;

- митець, який утверджував мистецтво в літературі;

- людина небайдужа до всього, що відбувається в житті (відповідно вибір псевдоніма – Хвильовий);

- письменник – новатор, який у своїй творчості орієнтувався на кращі зразки світової літератури;

- учасник відомої літературної дискусії про шлях української літератури.

Актуальним при вивченні біографії письменника стане прийом інтеграції, що має обов'язково відбуватися в нерозривній єдності з аналізом історичної доби. Для прикладу, у старших класах (10–11) учні ознайомлюються з творчістю письменників 20–30 років. Це той історичний період, коли партія втручалася в усі сфери життя суспільства. Особливо пильно стежили за розвитком літератури. Щоб зрозуміти, яким подвигом було для митців тоді писати правдиві високохудожні твори, учні мають пригадати історичний матеріал, вибрати з фахових джерел саме ті частини, які допоможуть краще зрозуміти умови, в яких творили письменники.

лика знеособлена маса селян та робітників.

Тільки після того, як школярі охарактеризують історичні умови, у яких творив письменник, вони зможуть зрозуміти цінність його творчості.

Актуальною при вивченні біографії стане бесіда за системою проблемних запитань. Добре продумавши їх, словесник може провести обговорення всіх важливих фактів, допомогти старшокласникам усвідомити, який внесок зробив кожен письменник у розвиток літератури як мистецтва слова.

Прийом групування дає можливість навчити учнів вибирати з великої кількості інформації ключові для розуміння теми поняття. Аналізуючи біографію письменника, вони вписують в інформативні грона дату і місце народження, міста, де жив митець, прізвища відомих людей, з якими спілкувався. Також можна вносити назви творів письменника, вказувати їх жанр та літературний напрям. Це допоможе систематизувати вивчений матеріал.

Для аналізу художнього твору словесник обирає ті прийоми, які спрямують учнів до глибокого і всебічного аналізу тексту.

ти кожен його рядок, абзац, учитель може використовувати прийом індивідуального читання із системою позначок. Це допоможе їм бути уважними до тих важливих деталей, на які часто вони не зважають уваги, зосередивши всю увагу на розвитку сюжету.

Важливе для розвитку критичного мислення коментоване читання з визначенням ключових фраз та записом власних міркувань. Учні вчать помічати в тексті основні фрази, обдумувати, обговорювати їх, що послужить для написання підсумкової роботи (домашній твір-роздум, рецензія тощо).

Критичне читання дає можливість кожному детально проаналізувати текст та на основі аналізу сформулювати свою думку про твір. При цьому доцільно дати школярам певні орієнтири щодо його оцінки, зокрема систему добре продуманих запитань:

- Чи зацікавив вас твір? Чим саме? (цікава тема, яскраві образи, актуальна проблематика, тощо)

- Яку нову інформацію ви почерпнули з твору?

- Чому найважливіші проблеми, висвітлені у творі, залишаються актуальними для нашого часу?

- Які образи вас зацікавили? Чим саме?

- Які епізоди твору, образи вас особливо вразили, схвилювали?

Для того, щоб дати відповідь на запитання, старшокласники мають навчитися аналізувати сюжет, проблематику, образи, мову твору. Тому доцільно запропонувати індивідуальну роботу зі схемами, таблицями.

Орієнтовна схема аналізу образу-персонажа

- портретна характеристика, її значення у сприйнятті образу читачами;

- слова автора про дійову особу;

- характеристика інших персонажів;

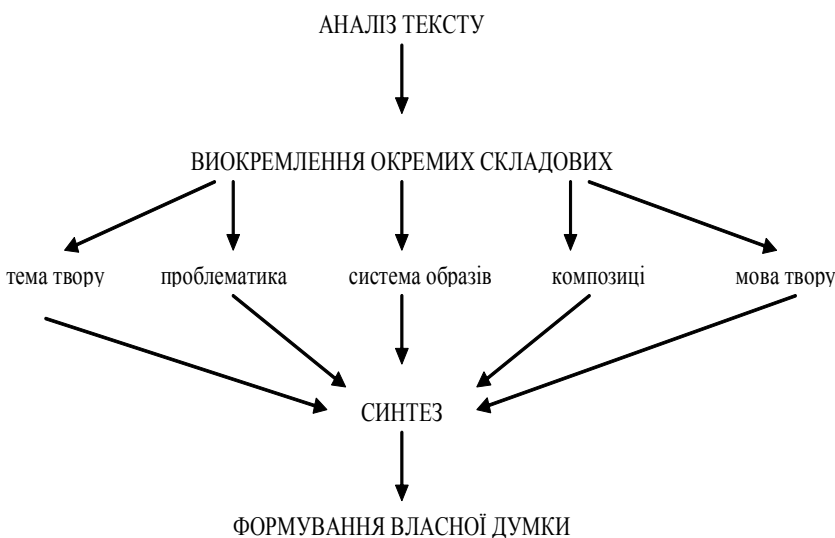
- роль діалогів та монологів у розкритті характеру;

- значення інтер'єру та екстер'єру для розуміння образу;

- учинки, у яких розкривається характер персонажа.

Критичний аналіз твору передбачає також увагу до тих деталей, які часто залишаються учнями непоміченими. Не завжди вчитель пояснює, що кожен літературний твір – це авторський продукт, і автор навіть незримо, але буде присутній у творі. Особливості його світобачення, ідеї, переконання – усе знаходить своє відображення у тексті. Кожен учень має зрозуміти авторський задум і сформулювати свою думку стосовно тих ідей, які розглядаються у творі.

Цінність хороших творів – у пильній

1. Зникла фахова критика.

2. Кожен твір, у якому правдиво змальовані події, міг стати останнім для його автора.

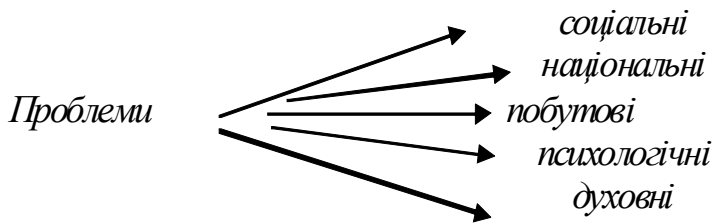
3. Уже тільки за любов до своєї країни можна було отримати клеймо – "націоналіст", що часто супроводжувалося означенням "буржуазний".

4. Єдино правильним вважався один літературний напрям – соціалістичний реалізм.

5. Чітко визначені тематика та образи: тематика – боротьба за ідею, образ – без-

важливе значення для аналізу твору має прийом критичного читання. Працюючи з підручником, учні самостійно розв'язують навчальні завдання, вишукують необхідні факти, вчать встановлювати зв'язки між подіями, формувати власну думку стосовно прочитаного. Читання художнього твору суттєво відрізняється від читання інших текстів (наукового, публіцистичного). Тут вимагається увага до художнього слова, побудови фрази, особливостей тексту. Щоб навчити дітей уважно чита-

Орієнтовна схема для визначення виду проблем:

увазі автора до слова. Епітети, порівняння, інші види троп, які використовує письменник, робить текст яскравішим, зрозумілішим. Про такий твір ми можемо говорити як про мистецьке явище.

Необхідно навчити учнів шукати в персонажах ознаки національної менталь-

стійною увагою до всіх його складових дасть можливість кожному учневі критично його оцінити та сформулювати свої погляди про творчість письменника.

Для того, щоб погляди стали переконаннями, необхідно їх перевірити, обговорити. Діалог на уроці літератури –

ру. Учні мають поєднувати запитання різного рівня – репродуктивні, які спрямовані, як правило, на виявлення знання фактів, дат, імен, і запитання високого рівня, що передбачають певні висновки, власну думку.

Аналізуючи художній твір, учитель повинен на уроках використовувати різноманітні міжпредметні зв'язки. Такими переважно є повідомлення учнів – довідки з історичної, біблійної, біологічної літератури. Діти обов'язково мають знати необхідний матеріал з історії, вчитися порівнювати, зіставляти різні точки зору, протилежні, погляди на одну історичну подію чи діяча. Твори, у яких змальовано красу природи нашого краю, які допомагають формувати екологічну культуру школярів, можуть супроводжуватися матеріалом з біології, екології, а певний напрям у літературі порівнюватися з іншими видами мистецтва.

Актуальним для розвитку критичного мислення є прийом порівняльного аналізу. Застосовуючи його, учитель реалізує один із головних принципів у викладанні літератури – принцип вивчення національних літератур у взаємозв'язку, у контексті світового літературного процесу. Аналогії можна проводити на рівні творів, сюжету, жанрової структури, на рівні течії, напрямку, стилевих потоків у різних національних

Таблиця для індивідуальної роботи учня:

Проблематика	
Проблеми, актуальні в час написання твору	Проблеми, актуальні в наш час

ності: притаманні українцям риси характеру, погляди, вірування, їх духовний світ, характерні зовнішні дані. Багато письменників у своїх творах зберегли для нас опис українських звичаїв і традицій:

найкраща можливість розвивати мислення та мовлення дітей. Такий ефективний прийом допомагає формувати вміння усно висловлювати думки. Для розвитку мовлення учнів слід постійно збага-

Твір	Запитання, які спрямовані на перевірку знань	Запитання, які спрямовані на перевірку розуміння проблематики
І. Нечуй-Левицький "Кайдашева сім'я"	Чи розкопали горб на дорозі, який заважав їздити селянам?	Чому автор увів у твір історію з горбом, що заважав їздити дорогою?
О. Довженко "Зачарована Десна"	Хто із селян співпрацював з окупантами?	Яким ви побачили народ України періоду війни?

Г. Квітка-Основ'яненко, І. Котляревський, Т. Шевченко, Марко Вовчок, П. Куліш, М. Стельмах, У. Самчук та інші. Діти мають зрозуміти, що саме такі твори – це великий скарб у часи суцільної глобалізації.

Цінні твори української літератури і тим, що зберігають глибоке осмислення авторами проблем нашої нації в різний історичний період – масова еміграція українців за кордон наприкінці XIX – на початку XX ст., розлад у політичній еліті доби козацтва, політична диктатура радянського періоду, Голодомор 1931–33-х років, доля України під час німецької окупації тощо. Вони допомагають зберегти нашу історичну пам'ять, згуртувати українців як єдиний народ. І цю цінність старшокласники мають навчитися знаходити й виділяти.

Тільки детальний аналіз твору з по-

чувати їх словниковий запас, вчити вдосконалювати свою мову, використовувати різні види троп, висловлювати думки поширеними реченнями. Підбираючи систему запитань для діалогу, учитель має звертати увагу на запитання високого рівня, уникати репродуктивних, що передбачають односкладову відповідь. Перевагу слід надавати проблемним запитанням, які стимулюють пізнавальну активність учнів, допомагають розвивати критичне мислення. Педагог повинен з повагою ставитися до кожної думки, створити на уроці сприятливу психологічну атмосферу.

Щоб діалог був цікавим для школярів, стимулював мисленнєву діяльність, слід пропонувати старшокласникам самостійно ставити запитання. Це можуть бути запитання для класу, конкретної людини, учителя, автора тво-

літературах. Такий аналіз розширить погляди учнів на літературу, допоможе сформувати в них стійкі уявлення про різноманітність світу; школярі вдосконалять свої навички аналізу, синтезу, порівняння й узагальнення. Слід пропонувати завдання самостійно проаналізувати епоху, за якої були написані твори, знайти паралелі в біографії чи світогляді письменників, типологічні зв'язки між двома творами і сформулювати свою думку про творчість письменників.

Висновки. Правильно поєднуючи різні методи та прийоми, словесник формує в учнів ряд необхідних умінь, які є основою для критичного мислення. Це дасть можливість і в майбутньому кожному школяреві критично оцінювати нову інформацію, виходячи з глибокого та всестороннього аналізу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антош Г. Стимулюймо учнівську творчість / Г. Антош // Дивослово. – 2005. – № 4. – С. 21–28.
2. Барабаш В. П. Індивідуальний підхід до учнів в умовах проблемного навчання / В. Барабаш // Питання проблемного навчання. – К., 1978. – С. 108–121.
3. Бугайко Ф. Майстерність учителя-словесника / Ф. Бугайко, Т. Бугайко. – К. : Рад. школа, 1963. – 188 с.
4. Векслер С. І. Розвиток критичного мислення учнів у процесі навчання/ Векслер С. І. – К. : Рад. школа, 1971.
5. Волошина Н. Й. Новаторські форми заняття / Н. Й. Волошина // Всесвітня література та культура. – 2003. – № 3. – С. 4–5.
6. Вукіна Н. В. Критичне мислення: як цього навчати / Н. Вукіна, Н. Дементівська. – Х. : Основа, 2007. – 112 с.
7. Давиденко О. М. Розвиток критичного мислення на уроках мови і літератури / О. М. Давиденко // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2005. – № 2. – С. 7–8.
8. Іванова О. Навчаємо критично мислити / О. Іванова // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2007. – № 2. – С. 8–16.
9. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. / автор-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А. П. Н., 2002. – 136 с.
10. Клустер Д. Що таке критичне мислення? / Д. Клустер // Перемена. – 2001. – № 4. – С. 5–13.
11. Лабенко О. Розвиток критичного мислення в середніх загальноосвітніх закладах / О. Лабенко // Рідна школа. – 2001. – № 4. – С. 69–72.
12. Махмутов М. И. Организация проблемного обучения в школе / Махмутов М. И. – М., 1977. – 240 с.

Стаття надійшла 9.04.2014 р.

УДК 378.016: 811.111

Леся СТОЛЯРЧУК

ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті аналізується роль іноземних мов у процесі формування полікультурної компетентності студентів. Обґрунтовано сутність понять "полікультурна освіта" та "полікультурна компетентність", визначено їх базові функції. Охарактеризовані структурні компоненти й аспекти полікультурної компетентності та показано шляхи їх реалізації на заняттях з іноземних мов. Висвітлюються основні інформаційні джерела та типи навчальних вправ полікультурної спрямованості. Підкреслено ефективність використання інтерактивних методів та інноваційних технологій у процесі полікультурного навчання. Виділено принципи забезпечення ефективної підготовки студентів до діалогу культур. Дана стаття акцентує увагу на домінантності полікультурного спілкування у навчанні іноземних мов, яке включає як вербальну, так і невербальну мову. Розглядаються умови та методи навчання полікультурної комунікації та підкреслено важливість оволодіння рідною мовою і культурою для ефективної міжнаціональної взаємодії. Зроблено висновок про

доцільність поєднувати вивчення лінгвістичних аспектів іноземних мов з отриманням культурологічних знань. Доведено, що в результаті освітньої діяльності, спрямованої на формування полікультурної компетентності засобами іноземної мови, у студентів створюється цілісна картина світу, формуються толерантне ставлення та повага до інших культур, що є передумовою їх успішної інтеграції у полікультурне суспільство.

Ключові слова: полікультурна освіта, полікультурна компетентність, полікультурне спілкування.

Л. Столярчук. Формирование поликультурной компетентности студентов в процессе изучения иностранных языков. В статье анализируется роль иностранных языков в процессе формирования поликультурной компетентности студентов. Обосновано сущность понятий "поликультурное образование" и "поликультурная компетентность", определено их базовые функции. Охарактеризованы структурные компоненты и аспекты поликультурной компетентности, показаны пути их реализации на занятиях по иностранным языкам.

Освещаются основные информационные источники и типы учебных упражнений поликультурной направленности. Подчеркнуто эффективность использования интерактивных методов и инновационных технологий в процессе поликультурного обучения. Выделены принципы обеспечения эффективной подготовки студентов к диалогу культур. Данная статья акцентирует внимание на доминантности поликультурного общения в обучении иностранным языкам, которое включает как вербальный, так и невербальный язык. Рассматриваются условия и методы обучения поликультурной коммуникации, подчеркнута важность овладения родным языком и культурой для эффективного межнационального взаимодействия. Сделан вывод о целесообразности сочетать изучение лингвистических аспектов иностранных языков с получением культурологических знаний. Доказано, что в результате образовательной деятельности, направленной на формирование поликультурной компетентности средствами иностранного языка, у студентов создается целостная картина мира, формируется толерантное отношение и уважение к другим куль-